

IMPACTOS DE LA INNOVACIÓN EN LA DOCENCIA Y EL APRENDIZAJE

Valoració els ocupadors de manera diferent les competències dels estudiants de pràctiques que les dels graduats? El cas dels graus d'ADE i Economia

Aparicio-Chueca, Pilar

Universitat de Barcelona
Facultat d'Economia i Empresa
Departament d'Empresa
Avd. Diagonal, 690
08034, Barcelona
pilarapario@ub.edu

Dominguez-Amoros, Màrius

Universitat de Barcelona
Facultat d'Economia i Empresa
Departament de Sociologia
Avd. Diagonal, 690
08034, Barcelona
mariusdominguez@ub.edu

Maestro-Yarza, Irene

Universitat de Barcelona
Facultat d'Economia i Empresa
Departament d'Historia Econòmica e Institucions, Política i Economia Mundial
Avd. Diagonal, 690
08034, Barcelona
imaetro@ub.edu

Espasa-Queralt, Marta

Universitat de Barcelona
Facultat d'Economia i Empresa
Departament d'Economia
Avd. Diagonal, 690
08034, Barcelona
mespasa@ub.edu

IMPACTOS DE LA INNOVACIÓN EN LA DOCENCIA Y EL APRENDIZAJE

1. **RESUMEN:** La idea d'encaix entre el mercat de treball i el sistema educatiu figura com a objectiu clau en el marc de l'Agenda Europea per a l'Educació Superior i en la implementació del procés de Bolonya. En aquest sentit, aquesta comunicació, a partir de l'explotació de les dades de l'enquesta d'AQU als ocupadors i de les dades pròpies de la Facultat, preten analitzar els problemes que han tingut les empreses per contractar a graduats.
2. **ABSTRACT:** The matching between the labor market and the education system is a key objective in the framework of the European Agenda for Higher Education and the implementation of the Bologna process. In this sense, this paper aims to analyze the problems of skills that companies have had to engage graduates -from the exploitation of survey data AQU employers and own data the Faculty- .
3. **PALABRAS CLAVE:** competències, pràctiques, universitat, graduats.

KEYWORDS: skills, training, university, graduates.

4. DESARROLLO:

Un dels fets que caracteritzen l'actual mercat laboral és la dinàmica constant de canvi econòmic que impregna la societat. Una de les conseqüències derivades d'aquesta dinàmica de canvi i innovació comporta l'existència d'unes necessitats formatives i competencials que permetin l'adaptació de les organitzacions als canvis socials, polítics i econòmics que s'estan produint. Així, l'eficàcia de la inversió en capital humà vindrà determinada, entre d'altres aspectes, per l'equilibri entre les preferències o necessitats de les empreses i les competències i habilitats en què s'han format els estudiants.

Aquesta idea d'equilibri o encaix entre el mercat de treball i el sistema educatiu formal figura com a objectiu clau en el marc de l'Agenda Europea per a l'Educació Superior i en el disseny i implementació del procés de Bolonya. En ambdós documents se subratlla el paper de les institucions superiors per afrontar els canvis del context socioeconòmic i la necessitat de fer més visible la utilitat de la universitat, augmentant la seva eficàcia. En aquest marc, el sistema universitari ha respost amb la introducció d'un model formatiu basat en competències i habilitats.

D'altra banda, les actuals prioritats establertes per la Unió Europea en les estratègies Europa 2020 i Educació i Formació (2020), atorga a l'ocupació dels titulats universitaris un paper clau de l'estratègia i qualitat formativa.

IMPACTOS DE LA INNOVACIÓN EN LA DOCENCIA Y EL APRENDIZAJE

Per tant, d'una banda, el món canviant en el que estem immersos demanda una sèrie concreta de competències i habilitats als estudiants universitaris que no només els facilitin l'adaptació a aquest entorn dinàmic sinó que siguin motors d'aquests propis canvis. D'altra banda, cada vegada es considera com a principal objectiu de les universitats l'ocupabilitat dels seus estudiants, mitjançant la provisió d'una formació que sigui capaç d'atorgar als estudiants aquestes competències i habilitats.

A partir de l'anàlisi de les microdades que proporciona l'estudi que recull la percepció dels ocupadors sobre les competències i la formació de la població graduada recentment a Catalunya, Ocupabilitat i competències dels graduats recents: L'opinió d'empreses i institucions (AQU, 2015), un dels resultats més rellevants és l'opinió dels ocupadors sobre les dificultats que han pogut tenir en la contractació dels recents graduats degut a la manca de sol·licitants amb les competències necessàries per accedir al lloc de treball.

Les dades mostren (veure Figura 1) com gairebé el 60% -un 58,7%- dels ocupadors declaren haver tingut dificultats a l'hora de contractar un recent graduat. Opinió negativa que es manté si l'anàlisi es centra en l'opinió dels ocupadors que han contractat recentment a persones titulades en el camp educatiu d'Economia, ADE i Empresarials. Fet que es considera molt greu, atès que visibilitza una manca d'encaix entre les competències que els ocupadors demanen i el que les universitats ofereixen i han assolit a la seva educació universitària. Opinió preocupant, més encara, en aquests moments de reestructuració dels graus i màsters, i en un moment idoni per poder abordar el tema, amb el propòsit d'adaptar els nous plans d'estudi a les competències que el mercat laboral demanda.

[Figura1]

L'anàlisi de dificultats entre les competències que les empreses demanen i les que els graduats proporcionen, en funció de les característiques de les organitzacions contractants, ens permet observar com aquest decalatge en els graduats d'Economia i ADE té diferents intensificacions segons les característiques de les empreses contractants. El perfil de les empreses que declaren tenir més dificultats de contractació per aquest motiu principalment són de la branca del serveis a les empreses i les empreses del sector industrial (76,9% i 71,4% respectivament); aquelles empreses amb una dimensió entre 51 i 250 treballadors (al voltant del 70%) i amb una plantilla de treballadors/es amb un alt percentatge de titulats/des universitaris/es (veure Figura 2, 3 i 4).

Aquests resultats visibilitza on poden existir majors necessitats en donar resposta a l'adequació de la formació universitària de les persones recentment titulades. Empreses de grandària intermèdia, del sector industrial i de serveis a les empreses i on la intensificació del coneixement tècnic i professional és més elevat. Trets aquests característics d'una part important del teixit empresarial català, i d'una clara aposta de futur del sector empresarial a Catalunya.

IMPACTOS DE LA INNOVACIÓN EN LA DOCENCIA Y EL APRENDIZAJE

[Figura 2, 3 i 4]

No obstant, aquestes dades contrasten amb la informació que la Facultat d'Economia i Empresa de la UB recull sobre la valoració que els tutors d'empreses i institucions en fan de les competències que tenen assolides els estudiants dels graus d'ADE i Economia que acullen en pràctiques en les seves organitzacions (veure Figura 5). Les valoracions dels tutors d'empresa sobre els estudiants són altament positives. En concret, al curs 2014-15, 598 alumnes d'ADE i Economia van fer pràctiques curriculars a un gran nombre d'empreses i organitzacions. La valoració mitjana del tutors d'empresa sobre les diferents competències a avaluar va ser de 8,9, és a dir, pràcticament un excel·lent. De fet, 182 alumnes (el 30%) van obtenir la màxima qualificació amb un 10 i 429 (el 72%) una nota superior a 9.

[Figura 5]

Així doncs, les dues fonts d'informació emprades, la dels ocupadors i la de les empreses i institucions que acullen estudiants en pràctiques, mostren una percepció força diferent. Les dades que es recullen no permeten aprofundir les raons d'aquestes discrepàncies. Tot i així, les hipòtesis que es plantegen (i que caldria aprofundir en el futur) són: (1) Els ocupadors demanen competències diferents a les competències transversals i específiques que s'avaluen en el programa de pràctiques externes; (2) Les diferències són degudes al fet que els ocupadors demanen competències diferents als estudiants en pràctiques que als recents graduats; i (3) Els estudiants que escullen les assignatures optatives de pràctiques tenen un perfil més adequat al perfil que demanen els ocupadors, en relació als estudiants que no realitzen pràctiques.

Una anàlisi detallada sobre les competències ens permet avançar en aquesta línia de treball. Si ens fixem en la valoració de la importància i el grau de satisfacció amb la formació i competències dels recents titulats universitaris, que realitzen tasques adequades al seu nivell educatiu, que tenen les empreses i les institucions ens permet veure com la satisfacció global és notable, tot i que una mica més baixa en l'àmbit educatiu d'Economia, ADE i Empresarials: de 6,81 en una escala del 0 al 10, font un 7,12 en la resta d'àmbits educatius.

Tal com AQU 2015 expressa: "La valoració de les competències es fa des d'una doble perspectiva: la importància o rellevància que tenen per al món laboral, i la satisfacció amb aquestes competències. Aquesta doble perspectiva parteix de la premissa que, per tal de determinar les necessitats de formació, cal complementar la mesura de les competències amb el seu grau d'utilitat. Així, per determinar les necessitats formatives, té sentit prioritzar les competències que no arriben a cobrir allò que és necessari, més que no pas prioritzar les que tenen un nivell de satisfacció baix (Allen, Van Der Velden, 2005)".

En la Figura 6 es presenten les mitjanes valoratives, tant pel que fa a la importància de les diferents competències en l'actuació professional dels recent titulats com de la seva satisfacció

IMPACTOS DE LA INNOVACIÓN EN LA DOCENCIA Y EL APRENDIZAJE

(on 0 és gens i 10 molt). Es presenten les dades globals ja que els resultats no mostren diferències significatives entre els recentment graduats en Economia, ADE i Empresarials i els graduats de la resta d'àmbits educatius.

[Figura 6]

El gràfic mostra com en totes les competències la importància atorgada per part dels ocupadors/es per l'actuació professional és més alta que la satisfacció de les mateixes en els titulats universitaris. Tant sols en la valoració de la formació teòrica i les habilitats numèriques hi ha un encaix entre la importància i la satisfacció.

El que si es mostra és que hi ha una certa relació entre la importància atribuïda a cada competència i la satisfacció amb aquesta. Això és, com més importància s'atorga a una competència, més alt és el seu grau de satisfacció. Coincidint amb AQU, 2015 "com que són valoracions subjectives, els ocupadors tendeixen a contractar en funció de les competències que consideren més importants; per tant, sembla lògic que el nivell de satisfacció sigui proper a la importància, ja que l'ocupador escollirà entre els possibles candidats els que compleixin en més mesura els seus criteris de selecció".

Són les competències d'actitud i ètica professional (amb gairebé una valoració de 9) i les competències de gestió personal i cognitives – aprendre i actuar en noves situacions, anàlisi i resolució de problemes i la capacitat de generar noves idees – amb aproximadament una valoració de 8,5 les assenyalades com a més importants per les persones ocupadores. Tot i que els resultats que aquí es presenten, coincidents amb els que es detallen en l'informe d'AQU, que l'ordre en el nivell d'importància de cadascuna de les competències no segueix un patró clar, combinant-se competències cognitives, instrumentals, interpersonals, teòriques, pràctiques i d'actitud i ètica professional, sí que s'apunta una certa jerarquia de competències.

En contra, aquelles competències amb una importància més baixa són les competències interpersonals de les habilitats de negociació i el lideratge. Aquestes dues darreres també sobresurten com les que obtenen una menor satisfacció dels ocupadors (menys de 6), juntament amb la formació pràctica i la capacitat de presa de decisions (amb un 6,16 i 6,20 respectivament). Tal com s'assenyala en altres estudis, no és d'estranyar ja que són competències no esperables en recent graduats en les seves primeres experiències laborals.

Per contra, els ocupadors/es mostren una major satisfacció amb l'ús de les eines informàtiques, la responsabilitat en el treball, el treball en equip i la formació teòrica que tenen els recentment graduats (amb una avaluació entre el 7,2 i el 7,5).

En els informes d'avaluació que es realitzen als tutors de les pràctiques externes que realitzen els estudiants de la Facultat d'Economia i Empresa, les avaluacions de les competències més transversals dels estudiants tenen el mateix perfil que el que s'acaba de detallar, tot i que ens

IMPACTOS DE LA INNOVACIÓN EN LA DOCENCIA Y EL APRENDIZAJE

permet aprofundir en altres competències que l'enquesta de l'AQU no recull i sobretot en aquelles que serien més específiques de l'àmbit de l'Economia, ADE i Empresarials. Així, d'entre les competències més ben valorades, destaquen el treball en equip i el compromís ètic amb un 9,0 de mitjana, segueixen amb un 8,7 les competències d'aprenentatge i responsabilitat (que inclouen la capacitat d'anàlisi, de síntesi, de visió global, d'aplicació dels coneixements a la pràctica i la capacitat tècnica, entre d'altres), i les competències vinculades a la capacitat comunicativa (capacitat de comprendre i expressar-se oralment i per escrit en català i castellà, domini i capacitat d'expressió en una tercera llengua, domini del llenguatge especialitzat, capacitat de cercar i integrar informació).

Pel que fa a la competència de capacitat d'analitzar les organitzacions i el seu entorn (grau de coneixement de la dimensió interna de l'empresa o organització, dels agents econòmics (stakeholders), de la cultura organitzativa, de l'entorn econòmic, legal, polític, sociològic..), els tutors l'han valorat amb un 8,4. Amb una valoració de 8,3 es situa la competència de capacitat creativa i emprenedora (capacitat de formular, dissenyar i gestionar projectes, de cercar i integrar coneixements), amb un 8,3 la sostenibilitat, amb un 8,1 la capacitat d'actuar en entorns globalitzats (capacitat de valorar les estratègies d'internacionalització de l'empresa o organització, grau de comprensió o anàlisi de les implicacions de les polítiques governamentals) i, finalment amb un 8,0, la capacitat de presa de decisions.

A partir de tota aquesta anàlisi caldria reflexionar sobre quines haurien de ser les propostes de millora per tal de adequar l'encaix competencial entre les demandes dels ocupadors i el que la facultat ofereix a través dels seus graduats. Sembla apuntar-se que, on caldria incidir en la formació universitària, és en aquelles competències relacionades amb la resolució de problemes, la presa de decisions i els coneixements pràctics. En consonància amb l'alta valoració de la formació teòrica, caldria accentuar metodologies d'aprenentatge en la formació pràctica i la capacitat d'adaptar-se a les necessitats de l'organització.

IMPACTOS DE LA INNOVACIÓN EN LA DOCENCIA Y EL APRENDIZAJE

4.1. FIGURA O IMAGEN 1

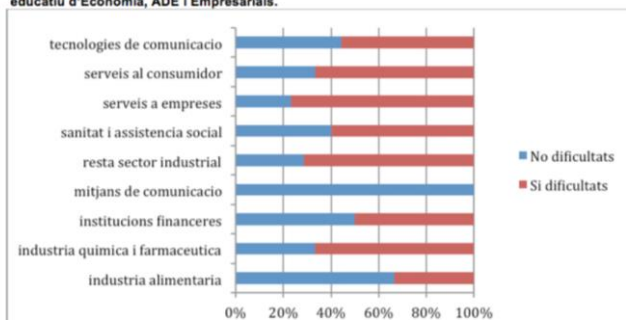
Figura 1. Dificultats en la contractació: Manca de sol·licitants amb les competències necessàries pel lloc de treball segons àmbit educatiu: Economia, ADE i Empresarials i altres àmbits

Dificultats en la contractació		ADE_ECO Graduats/des ADE i ECO		Total
		ADE+ECO	Altres àmbits	
Manca de sol·licitants amb les competències necessàries pel lloc de treball	No	40,2%	42,0%	41,3%
	Si	59,8%	58,0%	58,7%
Total		100,0%	100,0%	100,0%

Font: Elaboració pròpia. Ocupabilitat i competències dels graduats recents: L'opinió d'empreses i institucions (AQU, 2014)

4.2. FIGURA O IMAGEN 2

Figura 2. Dificultats en la contractació: Manca de sol·licitants amb les competències necessàries pel lloc de treball segons la branca principal d'activitat econòmica de les empreses en l'àmbit educatiu d'Economia, ADE i Empresarials.

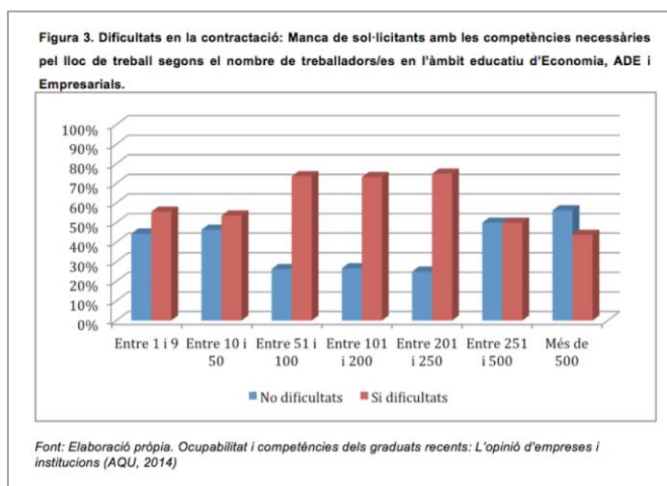

Font: Elaboració pròpia. Ocupabilitat i competències dels graduats recents: L'opinió d'empreses i institucions (AQU, 2014)

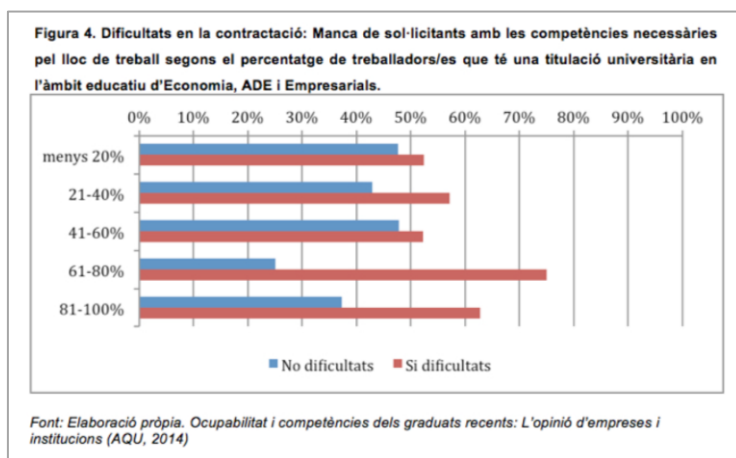

IMPACTOS DE LA INNOVACIÓN EN LA DOCENCIA Y EL APRENDIZAJE

4.3. FIGURA O IMAGEN 3

4.4. FIGURA O IMAGEN 4

IMPACTOS DE LA INNOVACIÓN EN LA DOCENCIA Y EL APRENDIZAJE

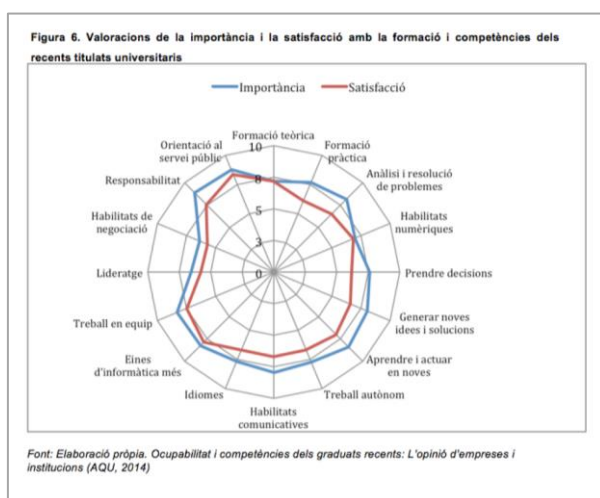
4.5. FIGURA O IMAGEN 5

Figura 5. Valoracions de les pràctiques externes dels estudiants dels graus d'ADE i Economia

Núm alumnes amb valoració	Nota tutor empresa	Nota tutor UB 1	Nota tutor UB 2	Nota final
Núm alumnes amb valoració	598	598	598	598
Valoració mitjana	8,9	9,0	8,4	8,7
Nota Màxima	10	10	10	10
Nota Mínima	5	4	0	3,6
Qualificació de 10	182	274	62	21
% Nota de 10	30%	46%	10%	4%
Qualificació de >=9	429	426	275	268
% Nota >=9 Excel·lent	72%	71%	46%	45%

Font: Elaboració pròpia. Facultat d'Economia i Empresa, Universitat de Barcelona, 2015

4.6. FIGURA O IMAGEN 6

5. REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

ALLEN, J.; VAN DER VELDEN, R. (2005) "The Role of Self-Assessment in Measuring Skills". A: REFLEX Working Paper, març, pàg. 1-24. <http://www.fdewb.unimaas.nl/roa/reflex/publicationspublic.htm>.

ANECA (2004) Las empresas y la inserción laboral de los universitarios. Madrid: Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación.

AQU (2015). Ocupabilitat i competències dels graduats recents: l'opinió d'empreses i institucions, Principals resultats de l'estudi d'ocupadors 2014.

IMPACTOS DE LA INNOVACIÓN EN LA DOCENCIA Y EL APRENDIZAJE

EMERGING (2013) "Global Employability Survey and University Ranking 2013". A: Emerging, Révéler les talents.

FREIRE SEOANE, M. J., TEIJEIRO ÁLVAREZ, M. M., PAIS MONTES, C. (2011) "La adecuación entre las competencias adquiridas por los graduados y las requeridas por los empresarios". A: Revista de Educación, 362, pàg. 13-41. <<http://doi.org/10.4438/1988-592X-RE-2011-362-151>>.

WINTERBOTHAM, M.; VIVIAN, D.; SHURY, J.; DAVIES, B.; KIK, G. (2014) UK Commission's Employer Skills Survey 2013: UK Results. UK Commission for Employment and Skills.